

บทที่ 6

สรุปผล อภิปรายและข้อเสนอแนะ

การศึกษาและวิจัยเรื่อง “การสื่อสารผ่านเว็บไซต์ทางการแพทย์ในประเทศไทย” นี้ เป็นการศึกษาเพื่อวิเคราะห์วัตถุประสงค์และนโยบายในการผลิต รวมถึงรูปแบบการนำเสนอเนื้อหา และปฏิริยาตอบกลับจากผู้ให้บริการเว็บไซต์ในประเทศไทย จำนวน 3 เว็บไซต์ คือ

1. www.md.chula.ac.th
2. www.healthnet.in.th
3. www.thaiclinic.com

ทั้งนี้จากการวิจัยประกอบกับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ประกอบกับการวิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอเนื้อหา และวิเคราะห์ปฏิริยาตอบกลับจากผู้ให้บริการ โดยสามารถสรุปผลได้ดังตารางเปรียบเทียบดังนี้

ตารางที่ 34 เปรียบเทียบลักษณะองค์กร วัตถุประสงค์ นโยบายและรูปแบบการนำเสนอเนื้อหา และปฏิริยาตอบกลับ

เว็บไซต์ ประเด็นเปรียบเทียบ	www.md.chula.ac.th	www.healthnet.in.th	www.thaiclinic.com
1. ลักษณะองค์กร	โรงเรียนการแพทย์	องค์กรรัฐ	เอกชน
2. วัตถุประสงค์ / นโยบาย	-เพื่อประชาสัมพันธ์คณะ -เพื่อให้ความรู้แก่ประชาชน -เพื่อเป็นช่องทางการ สื่อสารภายในองค์กร	- เพื่อเป็นเครือข่ายสารสนเทศ -เพื่อส่งเสริมสุขภาพแก่ ประชาชนให้ความรู้ในการ ป้องกัน	-เพื่อเป็นช่องทางการให้ ความรู้แก่ประชาชน
3. กลุ่มเป้าหมาย	ประชาชนทั่วไป บุคลากรใน คณะฯ	ประชาชนทั่วไปแพทย์ และบุคลากรทางการแพทย์ หน่วยงาน หรือองค์กรที่ เกี่ยวข้องกับด้านสุขภาพ	ผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตที่ ต้องการความรู้ด้าน สุขภาพ
4. รูปแบบการนำเสนอเนื้อหา	โฮมเพจเป็นทางการ สื่อ เพื่อการประชาสัมพันธ์ เนื้อหาใช้ภาษาทางการ ศัพท์แพทย์ เนื้อหาละเอียด	โฮมเพจเป็นทางการน้อยลง มีการตูน เกมส์ ทำให้น่าสนใจ สื่อเพื่อการให้ความรู้แก่ประชา ชนใช้ภาษาพูด เข้าใจง่าย	โฮมเพจไม่เป็นทางการ มีกราฟฟิก ใช้สี ภาพเคลื่อนไหวมีสีสัน สื่อเพื่อให้ความรู้
4. วิธีการสื่อสาร			
4.1 บทความ	-เพื่อให้ความรู้ด้านสุขภาพ	- เพื่อให้ความรู้ด้านสุขภาพ	- เพื่อให้ความรู้ด้าน สุขภาพ
4.2 เว็บบอร์ด	-เพื่อการสื่อสารทาง วิชาการในคณะ/นอกคณะ -เพื่อการสื่อสารระหว่าง แพทย์ / นิสิตแพทย์	- เพื่อให้คำแนะนำด้านสุขภาพ	- เพื่อให้คำแนะนำด้าน สุขภาพ หน่วยงาน ให้ แพทย์ได้สนทนากัน
4.3 อีเมลล์	-	-	- ให้คนไข้ได้ติดต่อแพทย์
4.4 Chat	-	-	- เพื่อใช้สื่อสารแบบ Real Time
4.5 อื่น ๆ	-	- เกมส์ เพื่อสร้างเสริมสุขภาพ	
5. รูปแบบเนื้อหาในด้านกร ดูแลสุขภาพ	บทความ - แนวทางให้ ความรู้เพื่อการ รักษาพยาบาล และสร้าง เสริมสุขภาพ	บทความ - แนวทางให้ความรู้ เพื่อการสร้างเสริมและป้องกัน เว็บบอร์ด - แนวทางการให้ ความรู้เพื่อการรักษาพยาบาล	บทความ - ความรู้เพื่อ การรักษาพยาบาล ป้องกันและสร้างเสริม สุขภาพ เว็บบอร์ด - ความรู้เพื่อ การรักษาพยาบาลและ สร้างเสริมสุขภาพ

สรุปผลการวิจัยพบว่า

1. www.md.chula.ac.th ซึ่งเป็นโรงเรียนแพทย์ มีวัตถุประสงค์ในการทำเว็บไซต์ เพื่อ 1. ประชาสัมพันธ์คณะ 2. เพื่อให้ความรู้แก่ประชาชน 3. เพื่อเป็นช่องทางการสื่อสารภายในองค์กร มีกลุ่มเป้าหมาย คือ ประชาชนทั่วไป และบุคลากรในคณะ ในหน้าของโฮมเพจได้สื่อถึงความเป็นทางการ โดยจัดวางเนื้อหาในพื้นที่ที่ใหญ่ที่สุดเพื่อการประชาสัมพันธ์ แจ้งข่าวสารแก่คณาจารย์ หรือบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มากกว่าการให้ความรู้แก่ประชาชน มีการใช้ศัพท์แพทย์มาก เนื้อหาละเอียด ครอบคลุมหลายแนวทาง เหมาะกับผู้ใช้ที่มีพื้นฐานทางการแพทย์มาก่อนแล้ว

ใช้บทความและเว็บบอร์ดในการสื่อสาร เนื้อหาวิชาการที่ใช้มีสัดส่วนการให้ความรู้เป็นแนวทางในการรักษาพยาบาล และสร้างเสริมสุขภาพ การสื่อสารผ่านเว็บบอร์ด มีเนื้อหาเกี่ยวกับด้านวิชาการ การเรียน การสอน และเรื่องทั่วไป มีผู้ใช้ภายนอกเข้ามาใช้ในเรื่องวิชาการ/วิชาชีพ เช่น การสอบเข้าคณะแพทย์ แต่เป็นสัดส่วนที่น้อยกว่าผู้ใช้ที่เป็น นิสิตแพทย์ หรือ แพทย์ ด้วยกัน การสนทนาในห้องเป็นไปในลักษณะแสดงความเห็นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเป็นในลักษณะการสนทนากัน

2. www.healthnet.in.th เป็นองค์กรรัฐ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเครือข่ายสารสนเทศ และเพื่อส่งเสริมสุขภาพให้แก่ประชาชน ให้ความรู้ในการป้องกัน มีกลุ่มเป้าหมายคือบุคคลทั่วไป แพทย์และบุคลากรทางการแพทย์ หน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องด้านสุขภาพ จากหน้าโฮมเพจและการจัดวางเนื้อหาในพื้นที่ต่าง ๆ ทุกพื้นที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ โดยใช้รูปแบบการนำเสนอที่ไม่เป็นทางการ ใช้ตัวการ์ตูนโปรยไว้ในส่วนต่าง ๆ ใช้ภาษาไม่เป็นทางการในการสื่อสาร เนื้อหาทางวิชาการและการแพทย์ เนื้อหาในบทความ และเว็บบอร์ด เข้าใจได้ง่ายกว่า ไม่ใช้ศัพท์เทคนิคมากนัก แหล่งที่มาของเนื้อหา มาจากหลายแหล่ง ไม่เฉพาะเจาะจงภายในองค์กรเท่านั้น

เนื้อหาจากบทความมีแนวทางในการให้ความรู้เพื่อสร้างเสริมสุขภาพและป้องกัน เป็นส่วนใหญ่ ส่วนในเว็บบอร์ดเป็นการให้ความรู้ในการรักษาพยาบาล เนื้อหาที่สื่อสารผ่านเว็บบอร์ดมักเกี่ยวกับโรคทั่วไป และปัญหาทางเพศ ลักษณะการถามเป็นการถามแบบครั้งเดียวแล้วไม่กลับมาถามอีก แต่จะมีผู้ใช้บริการท่านอื่นเข้ามาแสดงความเห็น

3. www.thaiclinic.com เป็นเว็บไซต์เอกชน มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เว็บไซต์เป็นช่องทางในการให้ความรู้แก่ประชาชน โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือ ผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตที่ต้องการความรู้ด้านสุขภาพ จากหน้าโฮมเพจแสดงให้เห็นถึงการใช้พื้นที่ส่วนใหญ่เพื่อการสื่อสารเนื้อหาทางสุขภาพที่กำลังเป็น Topic on demand เช่น โรคหวัดมรณะ นอกจากนี้ ยังมีการใช้พื้นที่ส่วนกลางบางส่วนเพื่อแนะนำเว็บไซต์และมี banner เพื่อประชาสัมพันธ์เว็บไซต์อื่น ๆ ส่วนพื้นที่หัวเรื่อง มีลักษณะเพื่อให้ความรู้และข่าวสารทางการแพทย์ เช่น Medical Bible, Clinic Online, Health conference เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการใช้ตัวอักษร รูปภาพ กราฟฟิก ประกอบการนำเสนอ ทำให้รูปแบบมีสีสันแหวกแนว ดึงดูดความสนใจ

www.thaiclinic.com ได้ใช้วิธีการสื่อสารด้วยบทความ เว็บบอร์ด อีเมลล์ และ Chat ซึ่งในบทความมีสัดส่วนในการให้ความรู้เป็นแนวทางในการรักษาพยาบาล มากกว่าการป้องกัน และสร้างเสริมสุขภาพ มีการจัดแบ่งเว็บบอร์ดออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ผู้ที่ต้องการความรู้เรื่องเกี่ยวกับสุขภาพ ผู้ที่ต้องการเพื่อหางาน และแพทย์ที่ต้องการสนทนาแลกเปลี่ยนทัศนคติซึ่งกัน และกัน สัดส่วนของเนื้อหาที่ทำการสื่อสารกันเป็นเรื่องเกี่ยวกับทางอายุรกรรม และ สูติรีเวชกรรม โดยมีจำนวนกระทู้ที่ให้ความรู้เป็นแนวทางในการรักษาพยาบาลมากกว่าด้านอื่น ๆ ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่มักไม่มีปฏิกิริยาใด ๆ หลังจากได้รับคำตอบแล้ว

อภิปรายผล

ส่วนที่ 1 ด้านวัตถุประสงค์ นโยบายและรูปแบบการนำเสนอเนื้อหา

1. www.md.chula.ac.th

เว็บไซต์ของทางคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีสถานะเป็นสถาบันการเรียนวิชาแพทย์ มีนโยบายในการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อวัตถุประสงค์ในการให้ความรู้แก่ประชาชน เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์คณะให้ประชาชนทั่วไปได้รู้จัก และเพื่อเป็นช่องทางการสื่อสารภายในองค์กร โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือ ประชาชนทั่วไป และบุคลากรในคณะ คณาจารย์ นิสิตแพทย์ เมื่อได้ทำการวิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาที่บนเว็บไซต์แล้ว ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตไว้หลายประการคือ

โฮมเพจของเว็บไซต์ได้เป็นช่องทางในการนำเสนอเนื้อหาทางวิชาการ และเป็นการแจ้งข่าวสาร งานประชุมวิชาการแก่บุคลากรทางการแพทย์ เช่น งานชีวเคมีเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งจัดเพื่อบุคลากรทางการแพทย์ในการพัฒนาองค์กร

รูปแบบการนำเสนอเนื้อหา มีการใช้รูปแบบการนำเสนอที่เป็นทางการ เครื่องขีมิ ดูแข็ง ไม่น่าดึงดูดใจ เนื้อหาที่ใช้มีลักษณะเป็นการสื่อสารเชิงวิชาการ และประชาสัมพันธ์เหมาะสำหรับบุคคลในวิชาชีพแพทย์ หรือสาขาที่เกี่ยวข้อง มากกว่าประชาชนทั่วไป ยกตัวอย่าง เช่น ในบทความที่อยู่ในหัวข้อสาระนั้นรู้ เรื่องวันนี้คุณดื่มนมแล้วรึยัง น้ำนมของคนเป็นอาหารวิเศษสุดสำหรับทารกแรกเกิดโดยเฉพาะ 2-3 วันแรก หัวน้ำนมหรือโคโลสตรัม (Colostrum) มีโปรตีนสูงถึง 10 เปอร์เซ็นต์ ขณะที่นมแม่ตามปกติ จะมีโปรตีนประมาณ 1 เปอร์เซ็นต์ โคโลสตรัมยังมี อิมมูโนโกลบูลิน โดยเฉพาะ Secretary Ig A ที่ สร้างจากต่อมเต้านมแม่ จะทนต่อการถูกย่อยและทนในภาวะเป็นกรด Secretary Ig A สามารถจับสาร พิษ แบคทีเรีย และแอนติเจน ที่มีโมเลกุลใหญ่ ไม่ให้ผ่านเยื่อบุลำไส้ จึงเป็นการป้องกันสิ่งแปลกปลอมที่เป็นพิษ นมแม่ยังกระตุ้นให้ทารกสร้าง Secretary Ig A เองอีกด้วย สารอื่นที่ให้ภูมิคุ้มกันแก่ ทารกได้แก่ แลคโตเฟอริน (Lactoferrin) ซึ่งเป็นไกลโคโปรตีน (Glycoprotein) จะจับธาตุเหล็กเพื่อไม่ให้เหล็กมีเหลือพอต่อการเจริญของจุลินทรีย์ จึงมีฤทธิ์ยับยั้งการเจริญเติบโตของเชื้อจุลินทรีย์ อาทิเช่น เชื้อรา (Candida albicans), E. coli แบคทีเรียกรัมลป ซึ่งมักเป็นสาเหตุของการเกิดท้องเสีย.....

บทความที่นำเสนอเป็นบทความขนาดยาว และใช้ศัพท์ในเชิงวิชาการในการนำเสนอ ซึ่งน่าจะเป็นประโยชน์แก่บุคลากรทางการแพทย์ที่สนใจทั้งภายในและภายนอกคณะ แต่สำหรับประชาชนในระดับล่าง หรือประชาชนทั่วไป อาจเข้าไม่ถึงเนื้อหาหรือบทความที่ต้องการจะทำการสื่อออกไป อาจไม่เข้าใจศัพท์แพทย์ เนื่องจากเนื้อหาภาษาที่ละเอียดเกินความจำเป็นที่ประชาชนควรจะรู้ เนื้อหาอีกหนึ่งบทความที่มีความคล้ายคลึงกับการเป็นคู่มือเพื่อให้บุคลากรทางการแพทย์ ได้ใช้อ่านเพื่อเป็นแนวทางในการดูแลคนไข้ หรือแนวทางในการรักษาคนไข้ เช่น “กิจวัตรประจำวันผู้ป่วยอัมพาตครึ่งซีก” ตัวอย่างเช่น

.....ผู้ป่วยอัมพาตครึ่งซีกบางคนรู้ว่าตนเองมีร่างกายที่ดีเพียงด้านเดียว ผู้ป่วยจะรู้สึกว่าจะ ไม่สามารถใช้ร่างกายที่เป็นอัมพาตได้อีกนั้น ในการช่วยเหลือผู้ป่วยให้กลับคืนสู่สภาพการทำหน้าที่ปกติของร่างกาย พยาบาลต้องใช้คำพูดแนะนำ แสดงวิธีการฝึกปฏิบัติ ใช้การสัมผัสร่วมด้วย ถ้าพยาบาลให้ข้อมูลหรือสอนเพียงอย่างเดียวจะทำให้ผู้ป่วยไม่เข้าใจ เกิดความวิตกกังวลนำไปสู่ภาวะหดเกร็งของกล้ามเนื้อและเคลื่อนไหวอย่างไม่มียึดทาง เนื่องจากการทำงานของแขน

ชาไม่สัมพันธ์กัน ยากที่จะมีการเคลื่อนไหวร่างกายให้ปฏิบัติกิจวัตรประจำได้ ดังนั้นพยาบาลควรจะเป็นสื่อกลางในการแนะนำครอบครัว ผู้ดูแลหรือบุคคลสำคัญของผู้ป่วยร่วมกันวางแผนในการฝึกปฏิบัติกิจวัตรประจำวันโดยคำนึงถึงการเรียนรู้ทักษะการดูแลตนเองอย่างต่อเนื่อง ช่วยให้ผู้ป่วยกลับสู่สภาพปกติดูแลตนเองได้ เพราะผู้ป่วยอยู่รักษาในโรงพยาบาล ขณะที่มีความรุนแรงของโรค และระยะพักฟื้นเพียงระยะหนึ่งเท่านั้น หลังจากนั้นผู้ป่วยจะกลับไปฟื้นฟูสภาพร่างกายตนเองที่บ้าน..... ซึ่งเมื่อวิเคราะห์จากเนื้อหาแล้ว บทความนี้ น่าจะเป็นบทความซึ่งพยาบาลผู้ดูแลคนไข้ ได้อ่านเพื่อประโยชน์ในการใช้งานในทางวิชาชีพต่อไป

เนื่องจากบุคลากรที่ทำการส่งสารเป็น โรงเรียนแพทย์ เป็นผู้ส่งองค์ความรู้ใหม่ ๆ มาให้แก่วงการแพทย์ เนื้อหาที่ส่งออกมาจึงมีลักษณะเปรียบได้กับตำราแพทย์เล่มหนึ่ง ที่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อบุคลากรในวิชาชีพเดียวกัน สำหรับเนื้อหาในการให้ความรู้ทางสุขภาพ มีสัดส่วนของบทความที่มีแนวทางในการรักษามากกว่าด้านอื่น

ทางคณะแพทย์ได้จัดเว็บไซต์เพื่อใช้ในการสื่อสารจำนวน 2 ห้องด้วยกัน คือ “ห้องมุมเสวนาแพทย์จุฬา” เพื่อเป็นห้องสนทนาระหว่างแพทย์ เป็นลักษณะการสื่อสารแบบเปิด คือ ผู้ใดจะเข้ามาแสดงความคิดเห็นก็ได้ไม่มีการปิดกั้น ซึ่งช่องทางนี้โดยในทางปฏิบัติ ได้เปิดกว้างให้แก่บุคคลภายนอกเข้ามาสอบถามเรื่องต่าง ๆ กับทางคณะแพทย์ศาสตร์ได้ ซึ่งจากการวิจัยพบว่า นิสิตแพทย์ / แพทย์ เป็นผู้ที่ได้เข้ามาใช้สื่อชนิดนี้มากที่สุด โดยเป็นการสื่อสารในแง่มุมและเนื้อหาทางวิชาการหรือวิชาชีพ ซึ่งมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์กร โดยมีบุคคลภายนอกเข้ามาร่วมใช้บริการอยู่จำนวนหนึ่ง เพื่อถามเกี่ยวกับการสอบเข้าคณะแพทย์ หรือการเรียนในคณะแพทย์ ซึ่งคงจะไม่มีผู้ใดที่จะตอบคำถามหรือให้แนวคิด แนวทางได้ดีกว่า นักเรียนแพทย์ที่ได้เคยผ่านประสบการณ์ การสอบเข้าเรียนในคณะมาแล้ว เว็บไซต์นี้จึงได้ถูกใช้ประโยชน์ส่วนหนึ่งเพื่อประชาชนภายนอกเพื่อประโยชน์ในการเป็นแนวทางเพื่อการสอบเข้าศึกษาต่อในคณะแพทย์ศาสตร์ต่อไป เว็บไซต์อีกห้องหนึ่งคือ ห้องไผ่สิงโต ซึ่งผู้จัดทำเว็บไซต์ได้ประกาศไว้อย่างชัดเจนว่า เพื่อให้เป็นกระดานการสนทนาเฉพาะสำหรับนิสิตในคณะแพทย์ ๆ กลุ่มผู้ใช้ที่ได้ประโยชน์สูงสุดคือ นักเรียนแพทย์ ซึ่งได้ทำการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางความคิด ทั้งในด้านวิชาการและในด้านบันเทิงใจ ก่อนที่จะต้องกลับไปมูมนานะกับตำราแพทย์ต่อไป

เป็นที่น่าสังเกตว่า หนึ่งในแนวทางในการจัดทำข้อมูลสารสนเทศทางการแพทย์ เว็บไซต์ยังมี Disclaimer เพื่อเป็นข้อพึงระวังให้แก่ผู้ใช้บริการ ในการใช้เว็บไซต์อย่างมีวิจารณญาณ ในขณะที่ www.thaiclinic.com และ www.healthnet.in.th ได้ระบุไว้อย่างชัดเจน หากแต่เมื่อ

สำรวจในเว็บไซต์ของคณะแพทยศาสตร์แล้ว ไม่พบ disclaimer อยู่ในส่วนของเว็บไซต์ จึงได้สันนิษฐานว่า กลุ่มเป้าหมายหลักของเว็บไซต์คณะแพทยคือ www.md.chula.ac.th คือ บุคลากรทางการแพทย์ หรือบุคคลที่อยู่ในวิชาชีพแพทย์ (Specialized Group) ที่มีพื้นฐานทางวิชาชีพแพทย์อยู่แล้ว จะสามารถเข้ามาใช้เว็บไซต์ของคณะแพทย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

ในฐานะเว็บกลางของคณะแพทย์ www.md.chula.ac.th ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า เว็บไซต์นี้มีหน้าที่เป็นศูนย์กลางระหว่าง ภาควิชาต่าง ๆ ภายในคณะ เพื่อสื่อสารข้อมูลและองค์ความรู้ใหม่ ๆ ทางทางการแพทย์ เพื่อประโยชน์ในทางการศึกษาวิชาแพทย์ หรือ การรักษาคนไข้ต่อไป

ในด้านปฏิริยาตอบกลับจากผู้ใช้ พบว่ามีลักษณะการตอบกลับอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากผู้ที่ใช้เว็บบอร์ด ส่วนใหญ่เป็นบุคคลภายในคณะแพทย์ เช่น นิสิตแพทย์ ด้วยกัน เป็นต้น แสดงให้เห็นชัดเจนว่า ผู้ที่เข้ามาใช้งานมากที่สุดคือบุคคลในคณะแพทยศาสตร์ มากกว่าประชาชนทั่วไป

2. www.healthnet.in.th

www.healthnet.in.th เครือข่ายสารสนเทศเพื่อประชาชน มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาที่เห็นได้ชัดจากหน้าโฮมเพจว่าต้องการให้ความรู้แก่ประชาชน สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ใช้การส่งผ่านเนื้อหาด้วยบทความและเว็บบอร์ด และมีเกมส์เกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพ มีการนำเสนอเนื้อหาซึ่งเป็นแนวทางในการให้ความรู้เพื่อการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค โดยเนื้อหาที่สื่อออกมามีลักษณะการใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายเหมาะสำหรับประชาชน ไม่เป็นทางการมากนัก

ในหน้าโฮมเพจของ healthnet ได้ใช้หน้าแรกเป็นตัวสื่อถึงวัตถุประสงค์หลัก คือการให้ความรู้ในแนวทางการส่งเสริมสุขภาพ ประกอบไปด้วยคัมภีร์สร้างเสริมสุขภาพ และเวทีสร้างเสริมสุขภาพ โดยมีเนื้อหา โดยมีเนื้อหาในส่วนพื้นที่ใหญ่ให้กับบทความที่มีแนวทางในการสร้างเสริมสุขภาพ เช่น คู่มือ คลายเครียดที่แสดงอยู่ในโฮมเพจ สื่อด้วยภาพการ์ตูนทำให้เกิดความดึงดูดและน่าสนใจ การใช้เนื้อที่ในคอลัมน์ข่าวประชาสัมพันธ์ เพื่อการสื่อสารในกรณีเร่งด่วน เช่น คำแนะนำสำหรับประชาชน เพื่อป้องกันโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง

จากบทความที่อยู่ในเว็บไซต์ จากการศึกษพบว่า บทความในเว็บไซต์นี้ ส่วนใหญ่เป็นบทความที่มีแนวทางในการสร้างเสริมสุขภาพ เช่นวิธีการแปรงฟันที่ขอแนะนำ คือ การแปรงฟันโดยขยับขนแปรงในระยะสั้นๆ ครั้งละประมาณ 3 - 4 ซี โดยการวางขนแปรงเอียงทำมุมประมาณ 45 องศากับตัวฟัน จรดขนแปรงตรงบริเวณคอฟัน (จุดต่อระหว่างตัวฟันและขอบเหงือก) แล้วขยับขนแปรงในระยะสั้นๆ ประมาณ 4 - 5 ครั้ง แล้วจึงขยับแปรงไปยังที่ใหม่ต่อไป โดยใช้ขนแปรงคร่อมฟันบริเวณที่แปรงไปแล้วด้วย เพื่อให้ฟันและเหงือกบริเวณซอกฟันทุกซี่ได้รับการทำความสะอาดอย่างทั่วถึง จะได้ไม่หลงลืมหรือข้ามบริเวณใดไป ทำเช่นนี้จนครบทุกซี่ทุกด้านของตัวฟัน ทั้งฟันบน - ด้านข้างแก้มและด้านเพดาน และฟันล่าง - ด้านข้างแก้มและด้านลิ้น ตลอดจนด้านบดเคี้ยว บริเวณที่มักพบว่ามีคราบจุลินทรีย์หลงเหลืออยู่เพราะทำความสะอาดไม่ดีพอ เราจึงควรเอาใจใส่ทำความสะอาดเป็นพิเศษ ได้แก่บริเวณคอฟันใกล้ขอบเหงือกและซอกฟันโดยเฉพาะด้านเพดาน ด้านใกล้ลิ้นและด้านข้างแก้มของฟันหลัง จะเห็นว่าวิธีแนะนำนี้ ขนแปรงจะเข้าไปทำความสะอาดทั้งฟันและเหงือกด้วย การเลือกแปรงสีฟัน จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องพิถีพิถัน แปรงที่มีขนแปรงอ่อน ปลายขนแปรงมน จะเป็นสิ่งที่จำเป็นมาก เพราะถ้าขนแปรงแข็งและปลายคม จะทำอันตรายต่อเหงือกจนเป็นแผล และอาจทำให้ฟันสึก ถ้าเราขยับขนแปรงไปมาอย่างแรงวิธีที่แนะนำนี้ให้เด็กทั้งเด็กและผู้ใหญ่ แต่ความสามารถในการใช้มือของเด็กจะไม่ได้พอ ดังนั้นคุณพ่อ คุณแม่ หรือผู้ปกครองควรแปรงฟันซ้ำให้อีกครั้งด้วย จะทำให้อณามัยในช่องปากของเด็กดีขึ้นและเด็กก็จะไม่ต้องทุกข์ทรมานจากอาการปวดฟันในอนาคต เป็นที่ทราบโดยทั่วกันว่า เราจะเป็นต้องแปรงฟันกันอย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง แต่อยากขอเน้นว่าการแปรงฟันก่อนนอนให้สะอาดหมดจด จะเป็นประโยชน์ต่อเหงือกและฟันมาก เพราะเวลาที่นอนหลับการหมุนเวียนของน้ำลายจะมีน้อย ทำให้มีการสะสมของคราบจุลินทรีย์ตลอดทั้งคืน ซึ่งเป็น.....

โดยการสื่อถึงวิธีการแปรงฟันให้ถูกต้องและสร้างสุขนิสัยที่ดีในการแปรงฟัน จะเห็นได้ว่าถ้อยคำและภาษาที่ใช้ในบทความเป็นภาษาที่ง่ายแก่การเข้าใจ เหมาะกับประชาชนทั่วไปสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง โดยไม่ต้องไปค้นคว้าเพิ่มเติม

นอกจากนี้ ยังมี "เวทีสร้างเสริมสุขภาพ" ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างสุขภาพที่ดีให้แก่ประชาชน ด้วยวิธีการเล่นเกมส์ เช่น เกมส์เศรษฐกิจสุขภาพดี แบบทดสอบต่าง ๆ ทางด้านสุขภาพ รวมถึงเครื่องมือคำนวณผลสุขภาพ ด้วยวิธีการใช้เกมส์ มาเป็นจุดดึงดูด เนื่องจากคุณลักษณะของเกมส์ มีความดึงดูดผู้ใช้ และสามารถใช้ได้กับทุกเพศทุกวัย ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ก็สามารถวัดระดับความมีสุขภาพดี ได้ทั้งสิ้น

ด้วยลักษณะองค์กรที่เป็นหน่วยงานรัฐ มีผู้ให้งบประมาณในการจัดทำเว็บไซต์ www.healthnet.in.th จึงไม่มีโฆษณาในหน้าใด ๆ ของเว็บ เว้นแต่ในหน้าหลักซึ่งมี logo ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพเท่านั้น

จากการศึกษาในส่วนของเว็บบอร์ด พบว่าเนื้อหาที่ทำการสื่อสารเป็นแนวทางในการรักษาโรค แต่ด้วย Disclaimer ที่ได้บ่งชี้ไว้ตั้งแต่เบื้องต้น ว่าการสื่อสารผ่านเว็บไซต์ ไม่ได้เพื่อการรักษา เป็นแต่เพียงความเห็นเท่านั้น ผู้วิจัยจึงตั้งข้อสันนิษฐานว่า อาจเป็นเพราะผู้ใช้บริการที่เข้ามาตั้งคำถาม ล้วนเป็นคำถามเกี่ยวกับอาการที่เกิดขึ้นแล้ว ผู้ตอบจึงต้องให้คำตอบที่มีแนวทางในการรักษา มากกว่าการป้องกัน หรือการส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งโดยแท้จริงแล้ว เนื้อหาที่ผู้ผลิตต้องการสื่อออกไปนั้น (ในบทความ) ก็มีแนวทางเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ ไม่ใช่การรักษา

และด้วยฐานะที่เป็นเครือข่ายสุขภาพเพื่อประชาชน ซึ่งมีสมาชิกที่เป็นแพทย์หรือผู้ผลิตเว็บไซต์รายอื่น ๆ การนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบของบทความจึงมีที่มาและแยกแยะอย่างชัดเจนว่าบทความใด อยู่ในขอบข่ายขององค์ความรู้ในเรื่องใด ไม่ว่าจะเป็น 1. องค์ความรู้ที่เกี่ยวกับปัญหาสุขภาพ 2. องค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ ในบริบทของสังคมและภูมิปัญญาไทย 3. องค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการพัฒนา ปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในทุกด้านที่อำนวยความสะดวกให้มีสุขภาพดี โดยเฉพาะสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน เพื่อเป็นแนวทางสำหรับเว็บไซต์อื่น ในการจัดทำเว็บต่อไป โดยมีการจัดอันดับความน่าเชื่อถือของบทความ ซึ่งได้ช่วยให้ผู้ใช้บริการเกิดความมั่นใจ และใช้งานเว็บไซต์ได้ง่ายขึ้น ซึ่งโดยสรุปแล้ว เว็บไซต์ของเครือข่ายสุขภาพเพื่อประชาชนได้ทำหน้าที่เป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารและเนื้อหาทางการแพทย์ เพื่อประโยชน์แก่ประชาชนทั่วไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. www.thaiclinic.com

เป็นเว็บไซต์ส่วนบุคคลที่ดำเนินการโดยศัลยแพทย์ ประจำโรงพยาบาลวิภาวดี ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้สื่ออินเทอร์เน็ตที่กำลังได้รับความนิยมเป็นช่องทางในการให้ความรู้ทางการแพทย์แก่ประชาชน โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตที่ต้องการความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ โดยใช้ บทความ เว็บบอร์ด อี-เมลล์ และ Chat

ในหน้าโฮมเพจ หัวข้อที่โปรยอยู่ในหน้าแรก ตั้งแต่ health tips Medical Bible Clinic online Health conference Question-Mall และ Thaiclinic News จากหัวข้อทั้งหมดมีลักษณะ

ในการให้ความรู้ทางการแพทย์ มุ่งสำหรับประชาชน โดยการนำข่าวสารที่เป็นวาระด่วน เช่น โรคหวัดมรณะ มาโปรยอยู่ในบริเวณหน้าแรกมุมซ้ายมือ เพื่อให้เป็นที่ง่ายต่อการสังเกตและเข้าไปดูข้อมูล เช่น ด้วยความเป็นรูปแบบของเอกชน การนำเสนอเนื้อหาในเว็บไซต์ ใช้ตัวอักษรที่แปลกตา มีความหือหนา มีสีส้ม มีภาพเคลื่อนไหว มีภาพจริงประกอบ เป็นที่ดึงดูดใจผู้ใช้บริการให้เข้ามาใช้สื่อสมัยใหม่ในการส่งและรับสารซึ่งเป็นข้อมูลทางการแพทย์มากยิ่งขึ้น

www.thaiclinic.com ได้แบ่งบทความออกเป็น 2 ประเภทคือ บทความขนาดสั้น ในหัวข้อ Health Tips และบทความขนาดยาว ใน Medical Bible เพื่อให้เหมาะกับผู้ใช้ที่ต่างระดับกัน แต่ยังคงใช้ภาษาที่ไม่เป็นทางการ เช่น บทความเกี่ยวกับโรคแอนแทรกซ์โรคแอนแทรกซ์ ซึ่งกำลังถูกใช้ในการทำสงครามชีวภาพ ความจริงโรคนี้ไม่น่ากลัวนัก รักษาไม่ยาก และบ้านเราเองก็มีมานานแล้ว แต่มีประปรายไม่มาก มาทำความเข้าใจกันเลยนะครับ โรคแอนแทรกซ์ ซึ่งกำลังถูกใช้ในการทำสงครามชีวภาพ ความจริงโรคนี้ไม่น่ากลัวนัก รักษาไม่ยาก และบ้านเราเองก็มีมานานแล้ว แต่มีประปรายไม่มาก มาทำความเข้าใจกันเลยนะครับ อากาทางคลินิก 1. แอนแทรกซ์ที่ผิวหนัง เท่าที่มีในประเทศไทย มักจะได้ประวัติว่าไปเล่นเนื้อวัวควายที่ตายเองโดยไม่ทราบสาเหตุ เนื่องจากควายไม่ได้บอกอะไรเอาไว้ ต่อมาประมาณ 2-3 วันจะมีตุ่มแดงขึ้นตรงที่สัมผัส เช่นมือหรือนิ้วมือ ตุ่มจะคันแต่ไม่เจ็บ และในเวลา 12-48 ชั่วโมงต่อมา จะพองเป็นตุ่มน้ำใส และกลายเป็นตุ่มหนอง ตรงกลางจะแตกและแผลจะลึกกลมเหมือนเบ้าขนมครกมีขอบนูนชัด แผลจะกลายเป็นสีน้ำตาล ต่อมาจะกลายเป็นสีดำเหมือนถูกนุหรือจี้ขอบแข็ง การที่แผลเป็นสีดำเหมือนถ่านหิน จึงได้ชื่อว่าแอนแทรกซ์ ซึ่งรากศัพท์ แปลว่าถ่านหินนั่นเองครับ ทั้งหมดจะเกิดประมาณวันที่ 5 หลังจากมีตุ่มแดง แผลอาจพบได้ทั้งนี้ บริเวณ ตา คอ แขน ขา ผู้ป่วยจะมีอาการไข้ปวดหัว และอ่อนเพลีย ในรายที่รุนแรง การอักเสบจะลุกลามไปที่ต่อมน้ำเหลือง และเข้าสู่กระแสเลือดเกิดภาวะติดเชื้อในเลือดช็อกและเสียชีวิตได้..... จากบทความเห็นได้ว่าการใช้ภาษาในการสื่อสารเกี่ยวกับโรคแอนแทรกซ์ ทางเว็บไซต์ได้ทำการสื่อสารออกมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ไม่มีศัพท์ทางการแพทย์ เป็นภาษาพูด มีการเปรียบเทียบให้เห็นเด่นชัด เช่น แผลจะลึกกลมเหมือนเบ้าขนมครก ทำให้เข้าถึงประชาชนได้ง่าย

จากผลการวิจัย บทความ และเว็บบอร์ดใน thaiclinic พบว่าบทความและกระตุ่มมีส่วนของการให้ความรู้เป็นแนวทางในการรักษาพยาบาล มากที่สุด แต่เมื่อได้กลับไปศึกษาใน Disclaimer จะพบว่า ในข้อที่ 2. Thaiclinic.com ไม่ใช่ที่ซึ่งแพทย์ใช้ทำการรักษาโรค แต่เป็นแหล่งให้ความรู้ คำแนะนำ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้กับประชาชนเท่านั้น ข้อความต่างๆที่มีอยู่ใน Thaiclinic.com ถูกจัดทำขึ้นเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจทางด้านทางการแพทย์แก่ผู้ที่มาชมเท่านั้น ไม่สามารถนำไปใช้อ้างอิงหรือใช้แทนการวินิจฉัยในการรักษาของแพทย์ที่มีผู้ป่วยแต่ละ

รายได้ เนื่องจากข้อมูลที่ได้รับไม่เพียงพอที่จะนำมาซึ่งการได้รับการวินิจฉัยโรค..... ผู้วิจัยจึงได้ตั้งข้อสังเกตขึ้นอีกครั้งว่า เพราะเหตุใด เนื้อหาที่สื่อออกมาจึงมีลักษณะมีสัดส่วนของการให้แนวทางในการรักษาพยาบาลมากกว่าด้านอื่น ๆ ซึ่งอาจสันนิษฐานได้เช่นเดียวกับกรณีของ เว็บไซต์ healthnet คือ เนื่องจากผู้ให้บริการซึ่งเป็นประชาชนทั่วไป จะเข้ามาถามแพทย์ก็ต่อเมื่อได้เกิดอาการขึ้นแล้ว ซึ่งเมื่อผู้ถามต้องการถามในเรื่องของวิธีการรักษา ฝ่ายที่ตอบคำถามจึงต้องสื่อสารกลับด้วยการตอบคำถามในแนวเดียวกันกับที่มีผู้ถามมา

เมื่อมองไปในเชิงการสื่อสาร พบว่า thaiclinic ได้ใช้สื่อปฏิสัมพันธ์เกือบทุกวิธีเพื่อสื่อสารข้อมูล ไม่ว่าจะเป็น เว็บบอร์ด อีเมล chat Palm หรือ วิทยู ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตว่า การที่ thaiclinic ได้ใช้เทคโนโลยีสื่อ แชนจ์ใหม่ ๆ นั้น มีจุดประสงค์เช่นไร หรือเพียงเพราะต้องการใช้สื่อให้เข้าถึงกลุ่มคนทุกเพศทุกวัย และได้ตั้งข้อสันนิษฐานว่า เนื่องจากปัจจุบัน เทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นที่ต้องการของประชาชนแทบทุกกลุ่ม การใช้สื่อมากเท่าใดเป็นช่องทางในการให้ข้อมูล ก็จะทำให้เป็นที่รู้จักในวงกว้างมากขึ้นเท่านั้น

จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา thaiclinic ได้มีการพัฒนา รูปแบบการนำเสนอขึ้นอย่างต่อเนื่อง ๆ มีสมาชิกเพิ่มมากขึ้น มีแพทย์แขนงใหม่ ๆ เพิ่มมากขึ้น โดยเป็นแพทย์อาสาสมัครไม่ได้รับค่าตอบแทน มีรูปแบบการสื่อสารที่ทันสมัยขึ้น เช่นใน รูปแบบการ chat จะมีภาพใบหน้าอารมณ์ต่าง ๆ แสดงขึ้น ทำให้รูปแบบการ chat มีความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

จากหน้าโฮมเพจซึ่งมี Banner ปรากฏอยู่ แต่เมื่อสอบถามกลับไปยังนายแพทย์ธเนศ พัวพรพงษ์ ก็ได้รับคำตอบว่า Banner ที่ปรากฏอยู่นั้น เป็นพวกพ้องที่ได้ให้การสนับสนุนในด้านการผลิตเว็บไซต์ และเป็นผู้ร่วมพัฒนาเว็บไซต์มาด้วยกัน เมื่อใครต้องการให้ thaiclinic เป็นสื่อกลาง เนื่องจาก thaiclinic ได้รับความนิยมจากประชาชน ทาง thaiclinic ก็ยินดี โดยไม่ได้คิดค่าใช้จ่ายตอบแทนแต่อย่างใด ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นการดำเนินงานในเชิงธุรกิจกัน มีการใช้ web link เพื่อประโยชน์ในการประชาสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีเว็บบอร์ดในบางห้องที่มีลักษณะของการซื้อขาย แต่เนื่องจากเจ้าหน้าที่ดูแลเว็บไซต์ ถึงแม้จะมีการเตือนจากผู้ดูแลเว็บบอร์ดบ้างแต่ด้วยลักษณะการนำเสนอและเนื้อหาในเว็บบอร์ดบางห้องแล้ว แสดงให้เห็นว่า มีการดำเนินการในเชิงธุรกิจมาเกี่ยวข้อง

ส่วนที่ 2 ด้านปฏิริยาตอบกลับ

ผลการวิจัยพบว่าในเว็บบอร์ดทั้ง 3 แห่งมีผู้เข้ามาใช้บริการอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งผู้ให้บริการของทั้งสองเว็บบอร์ดคือ www.thaiclinic.com และ www.healthnet.in.th มักไม่ได้แสดงปฏิริยาตอบกลับต่อเนื่องหลังจากที่ได้รับคำตอบจากแพทย์แล้ว โดยผู้ที่แสดงปฏิริยาตอบกลับส่วนใหญ่กลับเป็นผู้ให้บริการรายอื่น ที่ไม่ใช่ผู้ตั้งคำถามในลักษณะการกลับเข้ามาแสดงความเห็นหรือถามข้อมูลเพิ่มเติม แต่เนื่องด้วยข้อจำกัดในการติดตามตัวผู้ทำการสื่อสารผ่านเว็บบอร์ด ซึ่งมักไม่ได้เขียนชื่อจริงหรือให้ที่อยู่หรือหมายเลขติดต่อกลับ เพื่อสอบถามได้ ผู้วิจัยจึงขอตั้งข้อสันนิษฐานได้เป็น 2 กรณี คือ หลังจากที่ได้รับคำตอบแล้ว ผู้ใช้บริการอาจเกิดความพึงพอใจในคำแนะนำ หากแต่ไม่ต้องการสื่อสารตอบ เนื่องจากไม่มีการถามคำถามเพิ่มเติมแล้ว หรืออาจเกิดจากความไม่พอใจในคำแนะนำที่ได้รับจากเว็บบอร์ด จึงไม่มีการเข้ามาถามเพิ่มอีก

สำหรับ www.thaiclinic.com ได้จัดทำ Guest book และ Suggest & comment เพื่อรับฟัง feedback จากผู้ให้บริการ โดยจากการศึกษาใน Guest book พบว่า มีผู้แสดงปฏิริยาตอบกลับในเชิงบวก คือการเข้ามาแสดงความชื่นชม เป็นกำลังใจให้ทำเว็บบอร์ดต่อไปเป็นจำนวนมาก แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการทำเว็บบอร์ดทางการแพทย์ได้เป็นอย่างดี

ในขณะที่ เว็บบอร์ดของทางคณะแพทยศาสตร์ มีปฏิริยาตอบกลับในสองห้องคือ ห้องมุมเสวนาแพทย์จุฬา และห้องไฟลิ่งโต เป็นจำนวนมาก ซึ่งความแตกต่างของทั้ง 3 เว็บบอร์ด นี้ คือลักษณะในการสื่อสาร ซึ่ง ใน webboard ของ thaclinic นั้น ผู้ที่ทำการสื่อสารคือ แพทย์และคนไข้ ในขณะที่ md.chula.ac.th เป็นในลักษณะเพื่อนร่วมองค์กร เพื่อนร่วมคณะ โดยการเข้าใช้งาน มีหลายลักษณะ เช่น เพื่อแสดงความเห็น ปฏิริยาตอบสนองเป็นไปในลักษณะของเพื่อนเข้ามาพูดคุย แสดงความเห็นต่อเรื่องต่าง ๆ ภายในคณะ เช่น คำถามว่า ใครเคยเห็นป้ายชื่อมหาวิทยาลัยบ้าง ก็จะมีผู้เข้ามาตอบแสดงความคิดเห็นเป็นจำนวนมาก แสดงให้เห็นประการหนึ่งว่า เว็บบอร์ดของ www.md.chula.ac.th นั้น มีไว้เพื่อการสื่อสารภายในองค์กรในสัดส่วนที่มากกว่าด้านอื่น ๆ และพบว่ามีลักษณะการตอบกลับอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากผู้ใช้เว็บบอร์ดส่วนใหญ่เป็นบุคคลภายในคณะแพทย์ เช่น นิสิตแพทย์ ด้วยกัน เป็นต้น แสดงให้เห็นชัดเจนว่า ผู้ที่เข้ามาใช้งานมากที่สุดคือบุคคลในคณะแพทยศาสตร์ มากกว่าประชาชนทั่วไป

ข้อสังเกต

1. จากกระทู้ของทั้ง 2 เว็บไซต์แสดงให้เห็นว่าการสื่อสารผ่านเว็บบอร์ดนั้น มีจำนวนกระทู้เกี่ยวกับการรักษามากกว่าด้านอื่น ๆ ในขณะที่ใน disclaimer ก็ได้เน้นไว้ว่ายังไม่สามารถทำการรักษาได้ เพราะแพทย์ไม่ได้พบคนไข้ ผู้วิจัยจึงตั้งข้อสังเกตได้ว่า ในขณะที่รัฐบาลเน้นการป้องกันสร้างเสริมสุขภาพ แต่ประชาชนก็ยังไม่ค่อยตื่นตัว ตราบใดก็ตามที่ยังไม่เกิดการเจ็บป่วย โดยจะมาพบแพทย์เมื่อเดือดร้อนเท่านั้น

2. การเสริมสร้างสุขภาพอนามัย การป้องกัน อาจมีแหล่งข้อมูลความรู้ที่อื่นอยู่แล้ว เช่น ใน Magazine วารสาร แต่ในด้านการรักษา จะหาในบทความหรือวารสารค่อนข้างลำบากจึงหันมาใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อทำการรักษา

3. การสื่อสารผ่านเว็บบอร์ด มีข้อจำกัดคือ เราไม่สามารถเชื่อถือข้อมูลได้ทั้งหมด เนื่องจากในบางครั้งอาจมีบุคคลที่ไม่ใช่แพทย์เข้ามาแสดงความคิดเห็นซึ่ง อาจเป็นการให้คำแนะนำในเชิงการชักชวนให้ใช้ยา ที่มีสรรพคุณพิเศษ เป็นต้น นับเป็นอันตรายอย่างหนึ่งที่ผู้ใช้บริการการสื่อสารผ่านเว็บไซต์ทางการแพทย์ควรใช้วิจารณญาณเป็นพิเศษ

ข้อเสนอแนะสำหรับการสื่อสารผ่านเว็บไซต์ทางการแพทย์

จากการศึกษาได้พบข้อจำกัดและใคร่ขอเสนอแนะเกี่ยวกับการสื่อสารผ่านเว็บไซต์ทางการแพทย์ดังนี้

1. ผู้ผลิตเว็บไซต์ ควรออกเป็นหน้าเว็บไซต์ให้มีลักษณะไม่เป็นทางการ ควรมีภาพ สี หรือกราฟฟิกเพื่อช่วยลดความเป็นวิชาการของเนื้อหา ทำให้การนำเสนอน่าสนใจ และน่าดึงดูดมากยิ่งขึ้น
2. ในการสื่อสารกับแพทย์ผ่านเว็บไซต์ ผู้ใช้บริการควรให้ข้อมูลพื้นฐาน เช่น เพศ อายุ น้ำหนัก ส่วนสูง ประสบการณ์ในการรักษา ซึ่งจะช่วยให้แพทย์สามารถให้คำตอบได้มากขึ้น
3. เมื่อได้รับคำตอบ ควรคำนึงไว้ว่า คำตอบที่ได้ เป็นเพียงความรู้ที่มาจากแพทย์ที่ไม่ได้ตรวจร่างกาย ไม่ได้เห็นอาการโดยตรง
4. ไม่ควรนำคำตอบของผู้อื่นไปใช้กับตัวเองเนื่องจากคนแต่ละคน มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน บางครั้งอาจใช้วิธีเดียวกันในการรักษาไม่ได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การทำวิจัยใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้อินเทอร์เน็ต เมื่อได้ทำการสืบค้นเรียบร้อยแล้ว ควรทำการพิมพ์เนื้อหาออกมาทั้งหมด มิฉะนั้น อาจเกิดปัญหาเว็บไซต์ล่ม และไม่สามารถกลับมาเก็บข้อมูลที่ต้องการได้
2. ควรทำการศึกษาวิจัยในส่วนของผู้ใช้บริการเว็บไซต์ในด้านการมีปฏิญาตอบกลับเพิ่มเติม เนื่องจากอาจทำให้เกิดแนวทางใหม่ ๆ ในการวิจัยต่อไป